

BESÆTNINGSDYRLÆGEN OG KO-DØDELIGHED

Gode ideer til rent praktisk at sænke ko-dødeligheden

AGENDA

1. Økonomi i ko-dødelighed
2. Hvad dør dine køer af?
3. Den liggende ko
4. Benlidelser – Hvordan forebygges og vurderes bedst?
5. Punkter i koens liv, hvor fortsat produktion bør overvejes
6. "Det gode ko-liv" Tror du på mirakler?
7. Take home message
8. Spørgsmål

Sundhed

Køer, seneste	3 mdr.	12 mdr.	Ungdyr, seneste	3 mdr.	12 mdr.
Pct. døde køer (%)	3,2	4,5	Dødfødte kalve (%)	1,2	4,1
Yverlidelser pr. årsko (%)	0,36	0,34	Døde kalve 1-180 dg. (antal)	6	23

Sundhed

Køer, seneste	3 mdr.	12 mdr.	Ungdyr, seneste	3 mdr.	12 mdr.
Pct. døde køer (%)	12,0	9,8	Dødfødte kalve (%)	8,3	7,5
Yverlidelser pr. årsko (%)	0,19	0,21	Døde kalve 1-180 dg. (antal)	10	24
Klov- og lem.lid. pr. årsko (%)	1,74	1,40	Sygd. pr. kalv 0-2 mdr. (%)	0,14	0,28

ØKONOMI I DØDELIGHED

30.000 køer (døde + aflivet) om året i DK

Ca. 5,5% døde køer i Danmark.

Hvis de var gået til slagt kunne de dække en del af vores import af oksekød

ØKONOMI I DØDELIGHED

I mister mellem: 10.000-13.000kr i tabt mælk, tabt slagteværdi, ny kvie og udgift til eventuelle behandlinger samt DAKA afhentning pr. død ko

Køer i risiko:

Ældre køer

Tvillingemødre

Jersey køer i DK

Ingen afgræsning

Konventionelle besætninger

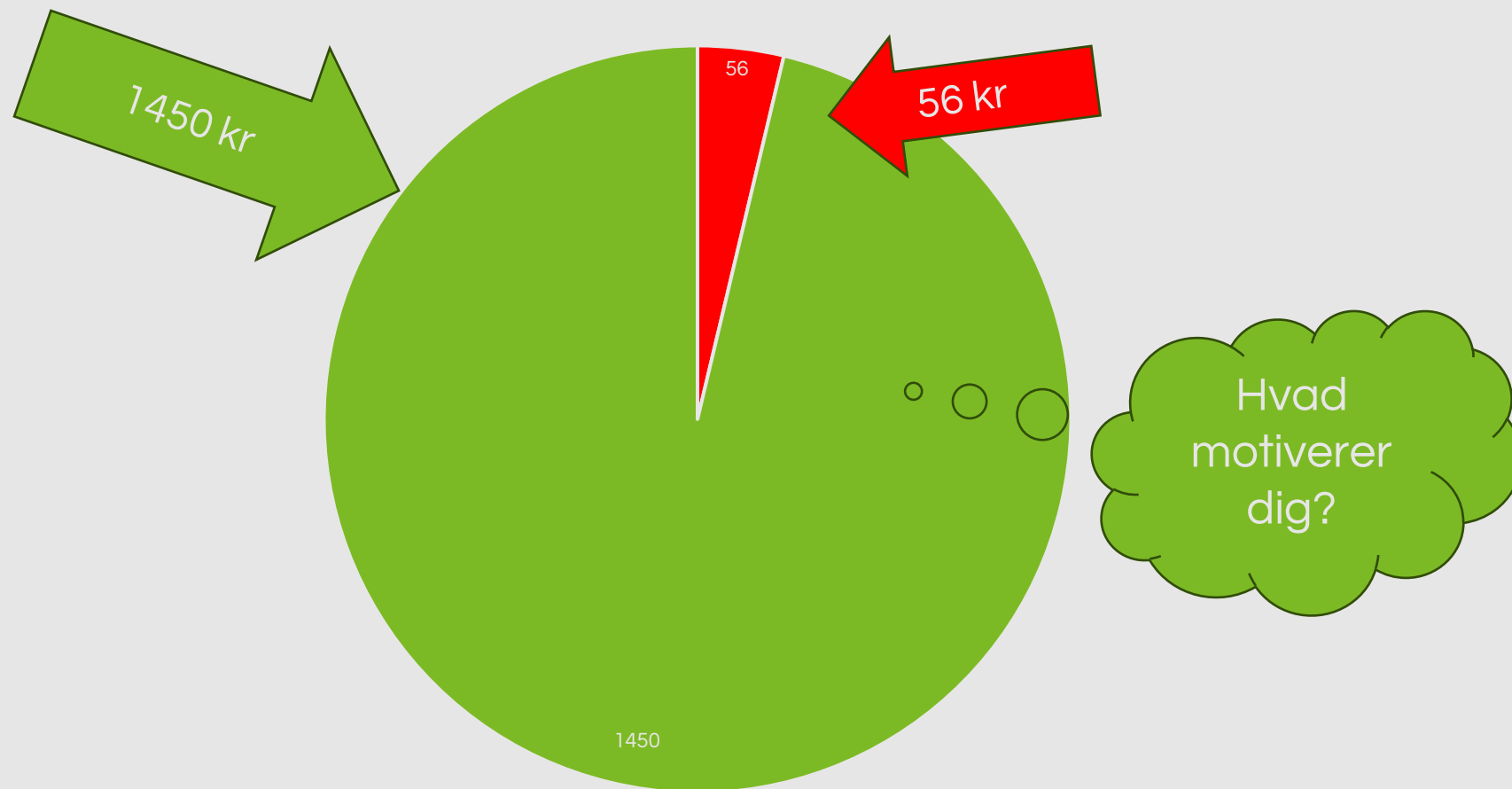

Halvering af kodødelighed - hvad betyder det for DB?

	Kodødelighed 10%	Kodødelighed 5%
Kg EKM pr. årsko	12.800	+198
Udskiftning, %	27,6	-5,5
Livsydelse	47.107	+12.700
Antal ungdyr	426	-41
Solgte kælvekvier	5	+17
DB pr. årsko, kr.		+1 450
+ Arlatillæg		+56
		+1506

Halvering af kodødelighed - hvad betyder det for DB?

Fordeling af DB pr. årsko

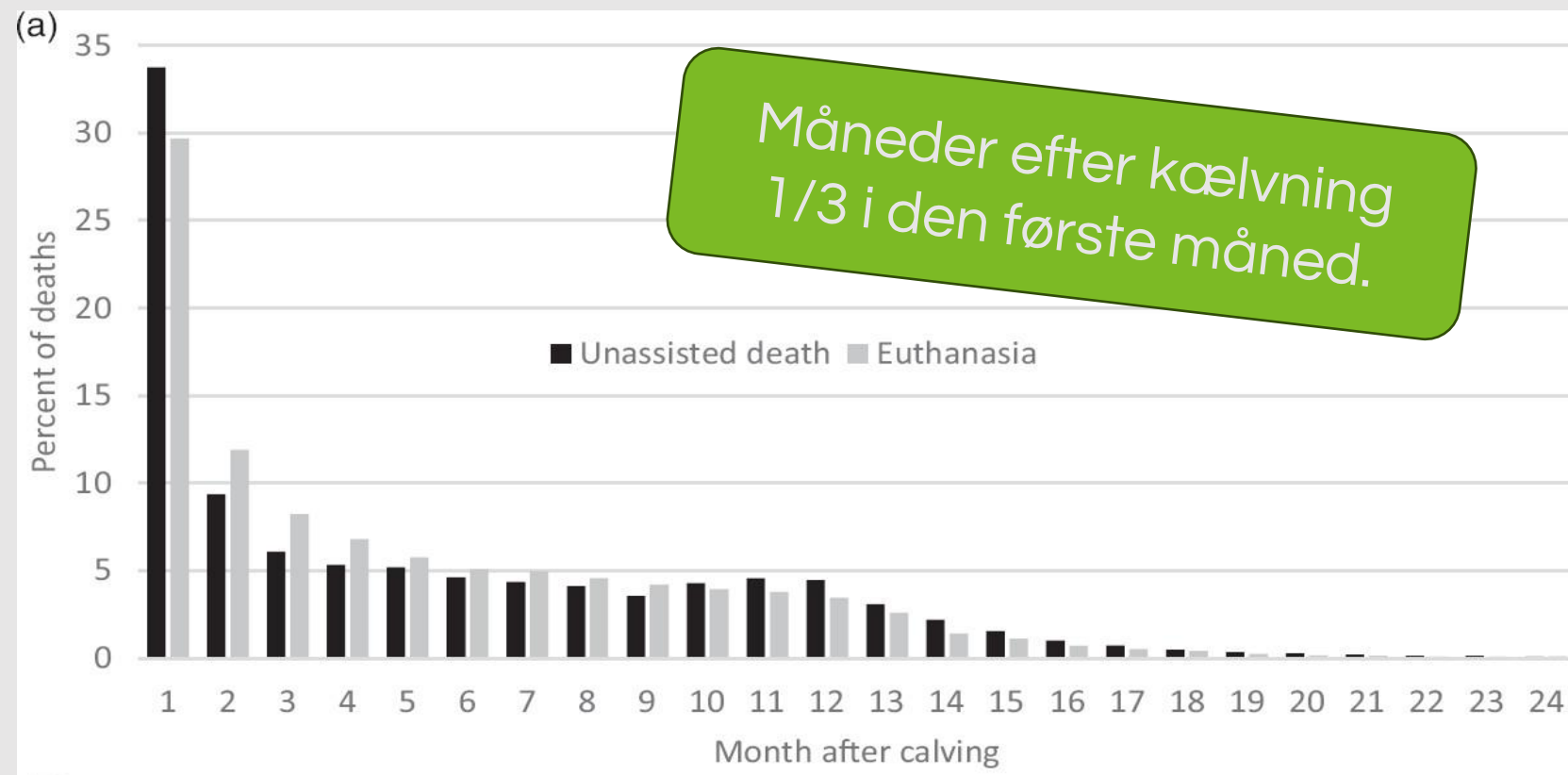

■ Forbedret Holdbarhed ■ ARLA tillæg holdbarhed

HVORNÅR
DØR DINE
KØER?

DØDE OG AFLIVEDE KØER I DANSKE MALKEKVÆGSBESÆTNINGER I 2020 OG 2021

Peter T Thomsen. Veterinary Record, Volume: 193, Issue: 5, First published: 25 June 2023, DOI: (10.1002/vetr.3210)

HVAD DØR KØERNE EGENTLIGT AF?

25 ud af 100 køer døde af uheld/tilskadekomst

20 ud af 100 køer døde af en lemmelidelse

Peter Thomsen, Aarhus Universitet

HVAD DØR KØERNE AF I MIN BESÆTNING?

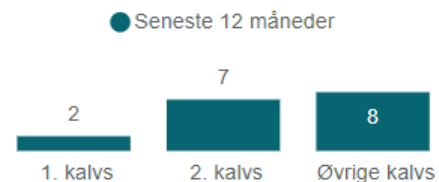
DMS -> kritiske målepunkter -> døde dyr (helt i bunden) -> fanen "døde køer" (til højre)

- Periode**
- Seneste 12 måneder
 - Forrige 12 måneder
- Lakt. nr.**
- 1. kalvs
 - 2. kalvs
 - Øvrige kalvs
- Omsætning**
- Aflivet
 - Død

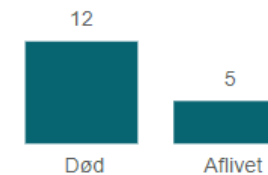
Antal døde køer

17

Fordelt på lakt. nr

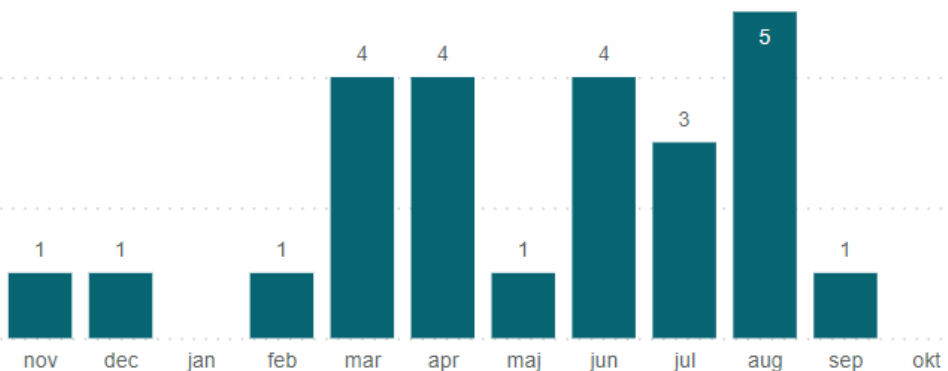

Fordelt på omsætning

Antal døde køer - udvikling over tid

● Seneste 12 måneder

Okt- nov – dec 2023

KO-DØDELIGHED

HVAD DØR KØERNE AF I MIN BESÆTNING?

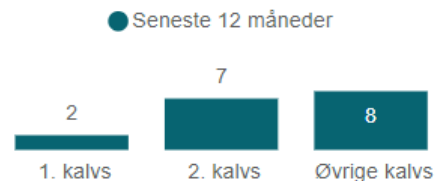
DMS -> kritiske målepunkter -> døde dyr (helt i bunden) -> fanen "døde køer" (til højre)

- Periode**
- Seneste 12 måneder
 - Forrige 12 måneder
- Lakt. nr.**
- 1. kalvs
 - 2. kalvs
 - Øvrige kalvs
- Omsætning**
- Aflivet
 - Død

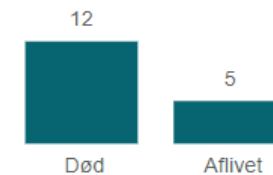
Antal døde køer

17

Fordelt på lakt. nr

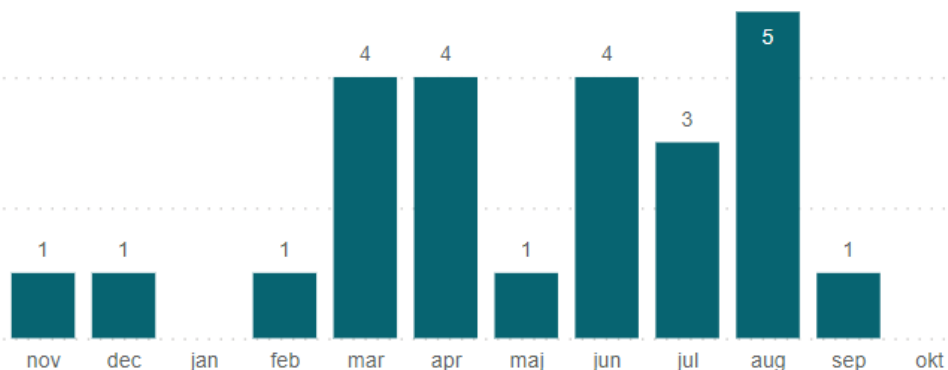

Fordelt på omsætning

Antal døde køer - udvikling over tid

● Seneste 12 måneder

Antal døde dyr - fordelt på afgangårsag 1

7 døde køer hvor vi ikke kender dødsårsagen

Okt- nov - dec 2023

KO-DØDELIGHED

HVAD DØR
DINE KØER
AF?

FIND ÅRSAGEN TIL DIN KO DØR

Undersøg koen:

- tilskadekomst?
- yverbetændelse?
- gødning?
- behandling
- Obduktion

KO-DØDELIGHED

AFGANGSÅRSAGER

Husk at indberette dem!

Hvem indberetter?

DEN LIGGENDE KO

MÆLKEFEBER

AKUT YB

FORDØJELSES-
LIDELSER

UHELD-
TILSKADEKOMST

Okt – nov – dec 2023

KO-DØDELIGHED

MÆLKEFEBER 0-4 DEK

KLINISK UNDERSØGELSE

- 0-4DEK
- Temperatur
- Bør
- Yver

BEHANDLING

- Liggende ko – calcium IV
- Stående ko – oral calcium
- Væske
- Smertestillende

Tvivel-spørg dyrlæge!

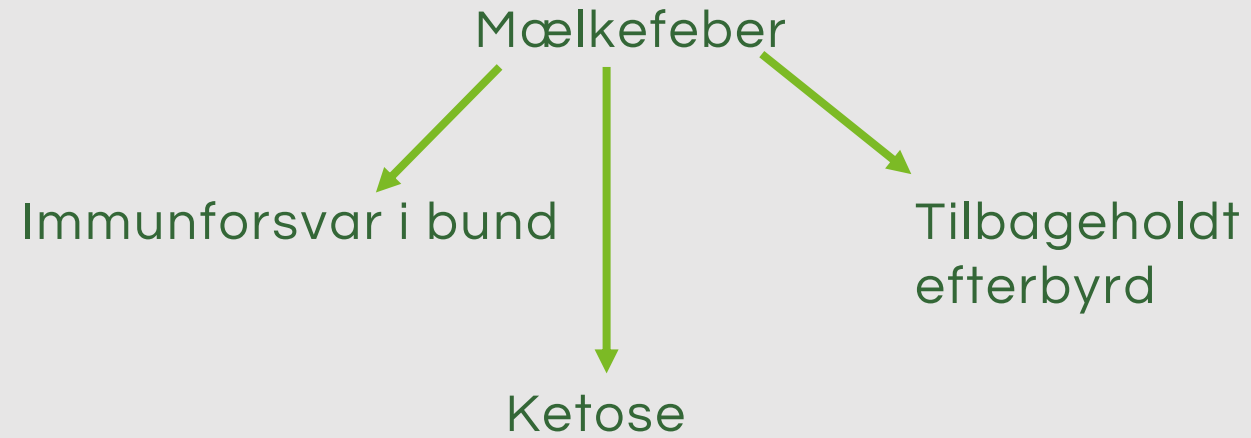
REAKTIONSMØNSTER

- Sæt mål med dine rådgivere for hvornår vi skal følge op på vores forebyggelsesstrategi

FOREBYGGELSE

- Forsuring
- Calciumbindere
- Calcium tilskud
- Lav energi + lav calcium
- Vit D

MÆLKEFEBER

DEN LIGGENDE KO – AKUT YB

KLINISKE TEGN

- Forandret yver og mælk
- Feber (ikke nødvendigvis)
- +/- diarré
- Ofte tegn på dehydrering (øjne)

BEHANDLING

- Iværksæt passende behandling for YB
- Smertestillende
- Væsketerapi → IV/Oral
- Sygeboks
- Gentag ved manglende bedring

DEN LIGGENDE KO – ‘FORGIFTNING’

KLINISKE TEGN

- Kold
- Ofte diarré
- Ofte tegn på dehydrering (øjne)
- Tjek yver!

BEHANDLING

- Dyrlæge
- Væsketerapi – pump koen
- Gentag ved manglende bedring

DEN LIGGENDE KO – ”FORGIFTNING” FOREBYGGELSE

- Fodring
 - Varmer det
 - Foderskift
 - Tjek din stak
 - Energiniveau
- Rene køer
 - Gødningsforurening yver
 - Sengebåse

UHELD/TILSKADEKOMST

PROGNOSE	VORES MULIGHEDER	NØDSLAGTNING	KLINISK UNDERSØGELSE
<ul style="list-style-type: none">• Har vi set skaden ske?• Åbenlys skade?• klinisk undersøgelse• Drøvtygningsgraf• Anden sygdom?	<ul style="list-style-type: none">• Kan vi håndtere en liggende ko?• Blød boks• Løft af ko• Ben bælte• Væske behandling• Foder for sig selv	<ul style="list-style-type: none">• Akut tilskadekomst (24 timer)• Udskridning• Brækket ben• Hofteskred• Fødselsbesvær <p>Tvivl-spørg dyrlæge</p>	<ul style="list-style-type: none">• Nødslagtning kan overvejes på liggende ko hvor:• Koen er alment ok, bortset fra at den ikke kan/vil rejse sig.• Temperatur < 39,0

UHELD/TILSKADEKOMST HVIS DET ER LET – FÅR VI DET GJORT

BENLIDELSER

FOREBYGGELSE

- God og hyppig klovbeskæring
- Fokus på at eliminere Digital dermatitis
- God komfort i liggearealet
- Skridsikre gangarealer og god plads

VURDERING

- Halt ko i klovboks inden for 24t
- Opstaldning i sygeboks
- Bedring inden for 8 dage
- Ingen hellige køer – beslut dig i tide for koens fremtidige karriere

FOKUS TIDLIGT

Tænk over sunde ben hele dyrets liv (også hos kalve og kvier)

God ernæring inkl. mineraler

BESKÆRING

Husk kvierne til kloveskæring

GOD KLOVBESKÆRING

Stil krav til kloveskæreren

- Efteruddannet og eksamineret
- Rolig omgang med dyrene

FOREBYG DD

DD er indgangsporten for andre bakterier, der spredes med blodet → ledbetændelse og blodforgiftning

DIGITAL DERMATITIS

FOREBYGGELSE OG
BEHANDLING

VANDSPULING

Simpel Renholdelse
Malkestald – muligt
Fanggitter - bøvlet

KEMI

Hydratkalk
Podocur, HooFoss, Intra Hoof-fit, etc.
Udfordring med robot-malkning

FORBINDING AF LÆSIONER

Salicylsyre
Vat og Vetrap
4 dage og derefter skæres af

PUNKTER I KOENS LIV HVOR FORTSAT PRODUKTION SKAL OVERVEJES

KVIEN OG KOEN FØR LØBNING:

Skal hun overhovedet løbes?

Dårlige ben, klove, benstilling

Historie om dårlig opstart (Koen)

FØR GOLDNING:

Skal hun overhovedet have næste kalv?

Fed ko – huld på 4,0 eller der over.

Dårlige ben, klove etc.: Køer med klovhistorie

Brug KODE 60 og vær tro mod din beslutning.

Hvor mange kvier skal du bruge?

I må aldrig mangle kvier pga. forkert repro-strategi.

Okt – nov – dec 2023

”DET GODE KO-LIV”

DE GODE KØER SKAL LEVE

- Ingen ”klov-historie”
- God opstart
- Ingen skades-historie.

UHELBREDELIGE SKAL VÆK

- Uhelbredelige tilfælde skal væk
- Vær realistisk
- Mirakler ses – bare sjældent ved køer

ARLAS PROGRAM MÅ IKKE GIVE DÅRLIGERE VELFÆRD

**EN KO MÅ IKKE DØ, UDEN AT DU SPØRGER DIG SELV,
OM DET KUNNE VÆRE UNDGÅET**

”TAG-MED-HJEM-BESKED”

1. Økonomien i færre døde køer er ikke kun Arla-afregning.
2. I skal vide, HVORFOR jeres køer dør?
3. Den liggende ko – undersøg den!
4. Benlidelser – klovbeskæring og ”hvor får mine køer klovskeer?”
5. Punkter i koens liv, hvor fortsat produktion bør overvejes:
 - Før løbning af kvien
 - Før løbning af koen
 - Før afgoldning
6. ”Det gode ko-liv” – I skal aflive de køer, der er udsigtsløse.
7. En ko må ikke dø, uden at det overvejes, om det kunne være undgået!

Okt-nov-dec 2023

KO-DØDELIGHED

